

Kommunala frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lämnar ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med förslag på åtgärder för att uppnå det som utskottet anför när det gäller valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter och när det gäller att koppla sanktioner till tillståndsplikten. Utskottet tillstyrker därmed kommittémotion 2015/16:1189 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5. I övrigt föreslår utskottet att riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om välfärdens åtaganden och framtida finansiering, avknoppning av offentlig verksamhet, anställda inom den offentliga sektorn, tillsynsavgifter, momscompensation, kommunal medfinansiering, kommunala bolag och deras konkurrenssituation, teknik och innovation inom välfärden samt kommunal utjämning, främst med hänvisning till pågående utredningar.

Behandlade förslag

Cirka 40 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter	6
Välfärdens åtaganden och framtida finansiering	10
Avknoppning av offentlig verksamhet	12
Anställda inom den offentliga sektorn	13
Tillsynsavgifter	15
Momskompensation	18
Kommunal medfinansiering	20
Kommunala bolag och deras konkurrensituation	21
Teknik och innovationer inom välfärden	23
Kommunal utjämning	24
Reservationer	26
1. Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter, punkt 1 (S, MP, V)	26
2. Anställda inom den offentliga sektorn, punkt 4 (M)	27
3. Teknik och innovationer inom välfärden, punkt 9 (M)	28
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att snarast återkomma med förslag på åtgärder när det gäller valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdstjänster och när det gäller att koppla sanktioner till tillståndsplikten och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1189 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5, bifaller delvis motionerna

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 7,

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 1–7 och 10–15 samt

2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2015/16:1461 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 1 och

2015/16:1907 av Isabella Hökmark (M).

Reservation 1 (S, MP, V)

2. Välfärdens åtaganden och framtida finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:248 av Finn Bengtsson (M),

2015/16:1255 av Anette Åkesson (M) och

2015/16:1747 av Jörgen Andersson (M).

3. Avknoppning av offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1419 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 3 och

2015/16:1686 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 5.

4. Anställda inom den offentliga sektorn

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 6 och

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 2 (M)

5. Tillsynsavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:778 av Jan R Andersson (M),

2015/16:1279 av Jan Ericson (M),

2015/16:1282 av Olle Felten (SD),

2015/16:1892 av Jan Ericson (M),
2015/16:2963 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) och
2015/16:2972 av Penilla Gunther (KD) yrkandena 1 och 2.

6. Momskompensation

Riksdagen avslår motion
2015/16:730 av Niclas Malmberg (MP).

7. Kommunal medfinansiering

Riksdagen avslår motion
2015/16:833 av Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S).

8. Kommunala bolag och deras konkurrenssituation

Riksdagen avslår motion
2015/16:2009 av Mattias Bäckström Johansson och Josef Fransson
(båda SD).

9. Teknik och innovationer inom välfärden

Riksdagen avslår motionerna
2015/16:734 av Anette Åkesson (M) yrkande 1 och
2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 20 och 22.
Reservation 3 (M)

10. Kommunal utjämning

Riksdagen avslår motion
2015/16:3128 av Per Åsling (C).

Stockholm den 8 mars 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Ulf Kristersson (M), Monica Green (S), Maria Plass (M), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (L), Jakob Forssmed (KD), Marie Granlund (S), Börje Vestlund (S), Karin Rågsjö (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 om kommunala frågor. Förslagen i motionerna rör valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentliga välfärdsverksamheter, välfärdens åtaganden och framtida finansiering, avknoppning av offentlig verksamhet, anställda inom den offentliga sektorn, tillsynsavgifter, momskompensation, kommunal medfinansiering, kommunala bolag och deras konkurrenssituation, teknik och innovation inom välfärden samt kommunal utjämning.

Utskottets överväganden

Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen snarast ska återkomma med förslag på åtgärder för att uppnå det som utskottet anför när det gäller valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter och när det gäller att koppla sanktioner till tillståndsplikten.

Jämför reservation 1 (S, MP, V).

Motionerna

I sex motioner tas frågan om valfrihet, mångfald och kvalitet inom välfärden upp.

I kommittémotion 2015/16:1189 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) framhålls vikten av att tillvarata mångfalden av utövare inom välfärdssektorn. Mångfald bedöms bidra till en ökad kvalitet och ett förbättrat resursutnyttjande. Därför anser motionärerna att all verksamhet, såväl kommunal, regional och statlig som privat, ska drivas med kloka beslut, tydliga kriterier för vad som ska gälla och kontinuerlig uppföljning. Verksamheter som jobbar klokt med skattemedel ska inte hindras eller förbjudas.

Även i motion 2015/16:1461 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) framhålls vikten av att tillvarata en mångfald av utövare inom välfärdssektorn eftersom det bl.a. bedöms skapa jobb, tillväxt och bra lösningar för människor.

I motion 2015/16:1907 av Isabella Hökmark (M) framhålls att lagen om valfrihet bör gälla inom hela välfärdsområdet och att utredningen om förbud mot vinster i välfärden därför bör avvecklas till förmån för en utredning om hur lagen om valfrihet kan komma att omfatta alla oavsett var i landet de bor.

I kommittémotion 2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) framhålls vikten av bättre förutsättningar för kvinnors företagande. Regeringens nuvarande utredning om vinster i välfärden riskerar enligt motionärerna att försvåra för företagande i just de branscher där det är vanligast att kvinnor driver företag (yrkande 7).

I partimotion 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) framhålls att Sverige ska ha en trygg välfärd i hela landet och att fokus ska vara att säkra kvaliteten i välfärden. Valfrihet och mångfald, tillgänglighet och effektivitet, innovation och etableringsfrihet, tillsyn och tillståndsgivning, uppföljning och utvärdering framhålls som exempel på centrala delar och redskap för en högre

kvalitet i välfärdens verksamheter. Motionärerna anser att det finns tydliga kvalitetsbrister inom skolan, hälso- och sjukvården och äldreomsorgen som måste åtgärdas. Likvärdiga krav bör ställas på alla aktörer i välfärden oavsett utförare. Som huvudregel vill motionärerna att det införs en generell tillståndsplikt för alla utförare i välfärden. För att garantera kvalitet i all verksamhet vill motionärerna se tydliga kvalitetskrav, en noggrann tillsyn och sanktioner när det inte fungerar tillfredsställande. Motionärerna vill också se en tydligare koppling mellan ekonomisk ersättning och resultat i välfärdens ersättningsmodeller, bl.a. för att skapa tydligare drivkrafter och utveckla en högre kvalitet. Det lokala ledarskapet anses vidare avgörande för välfärdsverksamheternas förmåga att leverera god kvalitet och attrahera kunniga medarbetare, varför motionärerna vill att det skapas goda förutsättningar för sådant ledarskap, t.ex. genom bra administrativt stöd och möjligheter till fortbildning. Stort utrymme ska lämnas åt professionen när det gäller hur mål och kvalitetskrav ska uppnås (yrkandena 1–7 och 10–15).

Även i partimotion 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) framhålls vikten av mångfald och valfrihet inom välfärden. Valmöjligheter stärker enligt motionärerna människors egenmakt och gör att det går att välja bort de utövare som uppvisar brister eller otillräcklig kvalitet i sin verksamhet. Tidigare genomförda reformer för en ökad valfrihet och mångfald bedöms också ha bidragit till att nya företag i välfärdssektorn vuxit fram, vilket anses ha gynnat kvinnors karriärvägar och utvecklingsmöjligheter och även bidragit till att utveckla välfärdstjänster (yrkande 10).

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2014/15:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet hänvisade utskottet till Ägarprövningsutredningens slutbetänkande som nyligen hade avlämnats och till att regeringen hade för avsikt att tillsätta en utredning om hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster bör regleras. Utskottet ville därför avvakta utredningens resultat och den fortsatta beredningen av Ägarprövningsutredningens slutbetänkande innan den tog ställning till nya åtgärder för att ytterligare säkra kvaliteten inom välfärdens områden. Samtliga motionsyrkanden avslogs.

Den 5 mars 2015 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att utreda förutsättningarna för och föreslå hur den offentliga finansieringen av privata välfärdstjänster bör regleras (dir. 2015:22). Företrädare för allianspartierna (M, C, L, KD) ansåg att utredningen var problematisk, bl.a. att den fokuserade på fel saker och på frågor som inte bedömdes ge svar på de utmaningar som finns inom välfärden. Mot den bakgrunden lämnades förslag till utskottsinitiativ om att tillsätta en utredning om ett regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet i fråga om välfärdstjänster. Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen om att utreda ett utvecklat och

delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande av välfärdstjänster (bet. 2014/15:FiU32, rskr. 2014/15:243).

Kompletterande information

Utredning om reglering av offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster (dir. 2015:22)

Den 5 mars 2015 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om reglering av offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster. Delar av uppdraget skulle redovisas senast 1 november 2015, bl.a. förslag om hur regleringen kan ändras så att landstingen inte ska vara skyldiga att ha vårdvalssystem i primärvården enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV. Utredningen tog namnet Välfärdsutredningen.

Genom ett tilläggsdirektiv tog regeringen den 15 oktober 2015 beslut om att förlänga utredningstiden till den 1 november 2016 för de delar som skulle redovisas senast den 1 november 2015 (dir. 2015:100).

Den 5 november 2015 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv för att komma vidare med några av Ägarprövningsutredningens förslag och beakta riksdagens tillkännagivanden på området (dir. 2015:108). Samtidigt slopades uppdraget om att föreslå hur regleringen kan ändras så att landstingen inte ska vara skyldiga att ha vårdvalssystem i primärvården enligt LOV. Enligt tidigare direktiv skulle utredningens uppdrag redovisas senast den 1 november 2016. De delar av uppdraget som rör ett nytt regelverk för utförande av välfärdstjänster för att säkerställa att offentliga medel används till just den verksamhet som de är avsedda för ska fortfarande redovisas senast den 1 november 2016. När det gäller övriga delar av uppdraget förlängdes utredningstiden till senast den 2 maj 2017.

Ägarprövningsutredningen (SOU 2015:7)

I januari 2015 presenterade utredningen sitt slutbetänkande. Utredningen hade i uppdrag att bl.a. utreda vilka möjliga krav, utöver befintliga, som kan och bör ställas på de som äger och driver företag inom välfärdssektorn. I slutbetänkandet föreslås bl.a. en utökad tillståndsplikt inom socialtjänsten och att det i samband med prövning ska ställas krav på insikt, erfarenhet och lämplighet för att beviljas godkännande eller tillstånd att bedriva verksamhet enligt skollagen och socialtjänstlagen (SoL). Den som ansöker om godkännande eller tillstånd föreslås också behöva visa att den har ekonomiska förutsättningar att bedriva en långsiktig verksamhet. Kraven föreslås gälla även efter att tillstånd eller godkännande meddelats. Utredningen föreslår att förslagen ska träda i kraft den 1 juli 2016. Delar av utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Sverige ska ha en trygg välfärd, där människan sätts före systemen och där alla har tillgång till en gemensamt finansierad välfärd av hög kvalitet. Den offentliga sektorn ska vara en del av utvecklingen av ett modernt samhälle. En sjundedel av välfärdstjänsterna tillhandahålls i dag av privata utförare. Det ger en mångfald som bidrar till en ökad kvalitet och ett förbättrat resursutnyttjande. Därför måste svensk skola, vård och omsorg fortsätta att ha möjlighet att erbjuda en palett av lösningar anpassade till att arbetslivet och vardagen förändrats och att vi lever allt längre. Det är bra att det växer fram alternativ, som t.ex. äldreboenden med inriktning på särskilda diagnoser, språkgrupper eller hbtq-kompetens. Utskottet anser därför att regeringen ska fortsätta att vidta åtgärder för att utveckla valfriheten på områden där den i dag är starkt begränsad för den som söker omsorg.

Valfrihet och mångfald är uppskattade delar av välfärden men det krävs tydliga regler och uppföljning för att kunna garantera kvaliteten i all verksamhet, oavsett driftsform. Utskottet anser att regeringen ska verka för att all verksamhet ska drivas med kloka beslut, tydliga kriterier för vad som ska gälla och kontinuerlig uppföljning. Verksamheter som arbetar klokt med skattemedel ska inte hindras eller förbjudas.

I dag finns det tydliga kvalitetsbrister inom såväl skolan och hälso- och sjukvården som äldreomsorgen. Trots höga ambitioner fortsätter kunskaperna i skolan att falla och inom hälso- och sjukvården är det långa väntetider och brister i kvaliteten. I syfte att säkra kvalitet och långsiktighet anser utskottet att regeringen ska införa en generell tillståndsplikt för alla utförare i välfärden oavsett driftsform, som bl.a. ställer krav på samtliga ägare och ledning. Den som vill bedriva verksamhet bör t.ex. kunna visa att den har ekonomiska förutsättningar och uppfyller vissa kunskaps- och kompetenskrav. Tydliga sanktioner ska också vara kopplade till tillståndsplikten.

Utskottet anser vidare att det behövs en tydligare koppling mellan resultat och ekonomisk ersättning, som medför tydliga incitament och krav. På detta sätt skapas tydliga drivkrafter för att ständigt förfinas och utveckla en högre kvalitet. De nuvarande ersättningsmodellerna bör därför förändras så att de i större utsträckning får inslag av en värdebaserad ersättning för att skapa en tydligare koppling mellan kvalitet och ekonomisk ersättning.

På detta sätt skapas ordning och reda i välfärden och därmed bättre förutsättningar för kvalitet och kontinuitet.

Utskottet anser att regeringen snarast ska återkomma med förslag på åtgärder för att uppnå det som här har anförts när det gäller valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter och när det gäller att koppla sanktioner till tillståndsplikten.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Välfärdens åtaganden och framtida finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om att utreda välfärdens åtagande och finansiering. Utskottet hänvisar till det arbete som löpande sker med att bedöma hållbarheten i de offentliga finanserna och till den årliga diskussion om välfärdens finansiering som sker i vårpropositionen.

Motionerna

I motion 2015/16:248 av Finn Bengtsson (M) framhålls behovet av att i en bred parlamentarisk samling utreda hur en hållbar finansiering av framtidens välfärd kan uppnås.

Anette Åkesson (M) framhåller i motion 2015/16:1255 att det bör tillsättas en utredning för att se över det offentliga åtagandet mot bakgrund av kommande utmaningar som befolkningsutveckling och kompetensförsörjning, bl.a. för att säkerställa en långsiktig finansiering av välfärden.

För att klara välfärdsåtagandet framhålls i motion 2015/16:1747 av Jörgen Andersson (M) vikten av att uppnå högre kvalitet i kombination med högre effektivitet, varför motionären vill att det utreds och utformas system för incitament som gynnar högre produktivitet i den offentliga sektorn.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2014/15:FiU26 Kommunala frågor. Där konstaterades att de offentliga finanserna sannolikt kommer att sättas under stor press framöver, bl.a. på grund av att andelen äldre i befolkningen stiger och att kraven på förbättringar ökar. Samtidigt konstaterades att ett stort antal bedömare följer utvecklingen av de offentliga finansernas hållbarhet och att den allmänna uppfattningen bland dem är att finanspolitiken är långsiktigt hållbar. I sammanhanget erinrade utskottet om att Finansdepartementet håller på att ta fram en ny modell för att bl.a. möjliggöra en mer fördjupad utvärdering av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Slutligen ansåg utskottet att det redan bedrivs ett omfattande arbete med att bedöma finanspolitikens långsiktiga hållbarhet samtidigt som välfärdens finansieringsformer årligen diskuteras i regeringens vårproposition. Utskottet avslög motionsyrkandet.

Kompletterande information

I 2015 års ekonomiska vårproposition redogörs bl.a. för den s.k. S2-indikatorn som Europeiska kommissionen tagit fram för att bedöma finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Indikatorn visar hur mycket budgeten måste förstärkas

eller försvagas för att den offentliga nettoskulden som andel av BNP ska vara stabil på lång sikt (prop. 2014/15:100 s. 224). Enligt propositionen är finanspolitiken långsiktigt hållbar. Ett antal samhällsekonomiska förändringar anses dock kunna utgöra en risk för hållbarheten, t.ex. en åldrande befolkning, en ökad efterfrågan på välfärdstjänster och en minskad andel personer i förvärvsaktiv ålder. En fortsatt förbättring av befolkningens hälsa och en ökad produktivitet inom den offentliga sektorn bedöms förbättra förutsättningarna för en hållbar finanspolitik. I propositionen redovisas också andra aktörers bedömningar av den finansiella hållbarheten. De flesta bedömningar indikerar en svag risk för att finanspolitiken är ohållbar.

När det gäller finansiering av välfärdstjänster framhålls i propositionen att en ökad efterfrågan på dessa tjänster inte nödvändigtvis måste finansieras med skatter. I vilken utsträckning välfärdstjänsterna ska finansieras offentligt eller privat är en avvägning där såväl fördelnings- som strukturpolitiska överväganden måste beaktas.

I november 2015 presenterade Långtidsutredningen 2015 sitt huvudbetänkande (SOU 2015:104). I betänkandet presenteras en agenda för att få samhällets resurser att växa och för att säkra och utveckla det offentliga åtagandet. Utredningens bedömning är att det kommer att krävas betydande anpassningar för att kunna finansiera förbättrade välfärdstjänster utan stora offentliga underskott. För att upprätthålla och utveckla de offentliga välfärdssystemen i framtiden krävs enligt utredningen förändringar, t.ex. fler arbetade timmar, höjda skatter, omprioriteringar eller en högre grad av egenfinansiering. Utredningens bedömning är att den största potentialen ligger i att öka antalet arbetade timmar i ekonomin. Utredningen tror inte att potentialen för produktivitetshöjningar inom den offentligt finansierade verksamheten är tillräckligt stor för att i någon avgörande utsträckning kunna möta en sannolikt kontinuerligt ökande efterfrågan på de skattefinansierade välfärdstjänsterna.

Långtidsutredningens syfte är att utgöra ett underlag för den ekonomiska politiken och skapa debatt kring politikens utformning. Den ska också ge en samlad bild av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Den publiceras återkommande med cirka fyra års mellanrum.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare behandling kan utskottet konstatera att de offentliga finanserna sannolikt kommer att sättas under stor press framöver, bl.a. på grund av att andelen äldre i befolkningen stiger och att kraven på förbättringar ökar. Mot den bakgrunden anser utskottet att det är mycket värdefullt med det omfattande arbete som i dag bedrivs med att bedöma finanspolitikens långsiktiga hållbarhet samtidigt som välfärdens finansieringsformer årligen diskuteras i regeringens vårproposition. Utskottet kan också notera att Långtidsutredningen nyligen överlämnade sitt slutbetänkande där bl.a. frågor om de offentliga välfärdssystemen och de offentliga finanserna diskuterades.

Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns något skäl att tillsätta ytterligare en utredning för att belysa frågor om välfärdens framtida åtagande och finansiering.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Avknoppning av offentlig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår båda motionsyrkandena om reglerna för avknoppning av offentlig verksamhet. Utskottet hänvisar till befintlig lagstiftning på området som är tydlig när det gäller avknoppning samt till pågående beredning av förslag från Utredningen om en kommunallag för framtiden.

Motionerna

I motion 2015/16:1419 av Fredrik Schulte m.fl. (M) framhålls att rättsläget i dag är oklart vad gäller villkoren för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet. Motionären efterlyser därför en översyn av regelverket.

I kommittémotion 2015/16:1686 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) anser motionärerna att det är förkastligt att en kommun kan gynna enskilda genom att sälja ut kommunal egendom till underpris, varför motionärerna vill att det i lag införs ett förbud mot s.k. kommunala avknoppningar.

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare behandlat motioner om avknoppning av offentlig verksamhet, senast i betänkande 2014/15:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet ansåg utskottet, liksom tidigare, att de befintliga regelverken och de utredningar som gjorts tydligt visar vad som gäller vid avknoppning av offentlig verksamhet. Utskottet framhöll att även den senaste gjorda utredningen, av Friskolekommittén (SOU 2013:56), visar att rättsläget är tydligt och att den nuvarande lagstiftningen inte lämnar något utrymme för försäljning av sådan egendom till ett lägre pris än det värde för hela verksamheten som fastställts vid en oberoende värdering. Utskottet avslog samtliga motionsyrkanden.

Kompletterande information

I mars 2015 lämnade Utredningen om en kommunallag för framtiden sitt slutbetänkande (SOU 2015:24). Utredningen skulle bl.a. se över verkställighet och rättelse av kommunala beslut. I budgetpropositionen för 2015 framhöll

regeringen att det i kommunallagen (1991:900) anges att en kommun inte får gynna en enskild person eller ett företag, men att det finns flera exempel på att konsekvenserna för kommuner som ändå genomfört t.ex. en försäljning till underpris inte är tillräckliga. Regeringen hänvisade till den då pågående översynen av kommunallagen där bl.a. förutsättningarna för att kommunerna i sådana fall ska få tillbaka förlorade skattemedel skulle ses över och förslag till författningsändringar eller andra åtgärder för att uppnå detta syfte skulle tas fram. I utredningens slutbetänkande föreslås att reglerna om verkställighet av beslut i kommunallagen skärps, bl.a. att beslut som inte kan rättas ska få verkställas först när de fått laga kraft.

Utredningens slutbetänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare behandling anser utskottet att de befintliga regelverken och de utredningar som gjorts tydligt visar vad som gäller vid avknoppning av offentlig verksamhet. Samtidigt kan utskottet notera att regeringen ansåg att konsekvenserna inte var tillräckliga när det gäller kommuner som genomfört t.ex. en försäljning till underpris. Utskottet delar den bedömningen och kan samtidigt konstatera att Utredningen om en kommunallag för framtiden föreslår en skärpning när det gäller verkställighet av beslut i kommunallagen.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Anställda inom den offentliga sektorn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår båda motionsyrkandena om anställda inom den offentliga sektorn. Utskottet hänvisar till det arbete som regeringen redan i dag bedriver för att minska ofrivilligt deltidsarbete och för att stimulera äldres arbetskraftsdeltagande.

Jämför reservation 2 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) framhålls att den offentliga sektorn har ett stort ansvar för att skapa heltidstjänster. Motionärerna anser därför att kommuner och landsting bör kunna erbjuda heltidstjänster till de som arbetar deltid men vill arbeta heltid.

För att klara framtidens kompetensförsörjning inom välfärden anförs i partimotion 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) att en kartläggning bör göras och goda exempel spridas för att få fler äldre och

erfarna medarbetare i välfärden att vilja och kunna stanna kvar längre i sin profession (yrkande 16).

Tidigare behandling

Arbetsmarknadsutskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2014/15:AU4 Arbetsrätt. I det betänkandet framhölls att det är viktigt att politiken förs med utgångspunkten att alla som vill ska kunna få en heltidstjänst. Det framhölls också att det är centralt att utbudet av heltidstjänster ökar för att alla som vill ska kunna arbeta heltid och att arbetsmarknadens parter spelar en avgörande roll för detta. Vidare noterade utskottet att kvinnor arbetar deltid i högre utsträckning än män och att detta många gånger är ofrivilligt. Att skapa förutsättningar för att kvinnor och män ska kunna arbeta i lika hög utsträckning såg utskottet som en central jämställdhetsfråga. Utskottet ansåg det därför som viktigt att ta krafttag för att förbättra arbetsvillkoren inom kvinnodominerade sektorer, t.ex. vård- och omsorgssektorn, och avsåg att följa det arbete som Delegationen för jämställdhet i arbetslivet bedriver. Mot den bakgrunden välkomnade utskottet att regeringen för en politik som vilar på grunden att heltid ska vara utgångspunkten på arbetsmarknaden. Vidare välkomnade utskottet att regeringen är tydlig med att den vill se en ordning där frågan i första hand löses av arbetsmarknadens parter genom förhandlingar och kollektivavtal. Utskottets uppfattning var att regeringen arbetar aktivt med frågor om bl.a. heltidstjänster. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att rikta något tillkännagivande till regeringen på området.

Kompletterande information

I juni 2015 presenterade Delegationen för jämställdhet i arbetslivet sitt slutbetänkande (SOU 2015:50). När det gäller arbetets villkor konstateras i betänkandet bl.a. att arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar för arbetstidsfrågan och att fler kvinnor måste erbjudas heltidsarbete på sådana villkor att det är möjligt att arbeta heltid. Delegationen föreslår att partssamtal om arbetstidsfrågor, med särskilt fokus på rätt till heltid, ofrivillig deltid och sammanhållen arbetstid, initieras på berörda områden. Enligt uppgift från Arbetsmarknadsdepartementet bereds betänkandet för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

I likhet med arbetsmarknadsutskottet anser finansutskottet att det är viktigt att politiken förs med utgångspunkten att alla som vill ska kunna få en heltidstjänst. För att alla som vill ska kunna arbeta heltid är det centralt att utbudet av heltidstjänster ökar. Här anser finansutskottet i likhet med arbetsmarknadsutskottet att arbetsmarknadens parter spelar en avgörande roll,

vilket också Delegationen för jämställdhet i arbetslivet konstaterar i sitt slutbetänkande. Finansutskottet kan notera att utredningens arbete för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Finansutskottet kan också notera att regeringen arbetar aktivt för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män, där en viktig del är att skapa en mer jämställd arbetsmarknad genom att minska ofrivilligt deltidsarbete och öka kvinnors arbetskraftsdeltagande. Finansutskottet anser att det är bra att regeringen för en politik som vilar på grunden att heltidsarbete ska vara norm på hela arbetsmarknaden, med deltidsarbete som en möjlighet.

När det gäller äldres arbetskraftsdeltagande kan finansutskottet, i likhet med Långtidsutredningen 2015, konstatera att Sverige i många avseenden har en arbetsmarknad som stimulerar äldres arbetskraftsdeltagande, t.ex. en i huvudsak god arbetsmiljö, skatteregler som är förmånliga för äldre arbetstagare och ett ålderspensionssystem som belönar ett förlängt arbetsliv genom att baseras på livsinkomsten.

Finansutskottet kan också notera att en utgångspunkt för regeringens politik är att alla människors kompetens ska tas till vara så länge de vill och kan arbeta. Regeringen har också vidtagit ett antal åtgärder som syftar till att öka dessa förutsättningar, bl.a. genom ökade resurser till Arbetsmiljöverket och arbetslivsforskningen. Detta är åtgärder som syftar till att förbättra arbetsmiljön och förebygga den arbetsrelaterade hälsan. Vidare har investeringar i välfärden gjorts, t.ex. för att öka kvaliteten inom vården, skolan och omsorgen, vilket väntas bidra till att öka antalet arbetade timmar och att fler jobbar heltid samt att fler inom dessa yrken orkar och vill stanna kvar längre i arbetslivet.

Med det anförda avstyrker finansutskottet samtliga motionsyrkanden.

Tillsynsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om kommunala tillsynsavgifter och kontanthantering inom tvätteribranschen. Utskottet hänvisar till den fortsatta beredningen av Statskontorets rapport Avgifter i livsmedelskontrollen och till gällande lagstiftning om kontanthantering.

Motionerna

I sex motioner tas frågor om kommunala tillsynsavgifter upp.

I motion 2015/16:778 av Jan R Andersson (M) framhålls att tillsynsavgifter för kommersiell service i högre utsträckning än i dag bör anpassas efter den faktiska omsättningen för den verksamhet som ska inspekteras.

Jan Ericson (M) anser i motion 2015/16:1279 att kommuner inte ska få ta ut tillsynsavgifter annat än i samband med tillsynsbesök.

Motsvarande framhålls även i motion 2015/16:1282 av Olle Felten (SD) som vill att principer för avgiftsuttag för vissa myndighetstjänster ändras så att avgifter inte kas tas ut om inte tjänsten utförs.

Jan Ericson (M) anser också i motion 2015/16:1892 att möjligheten att skärpa regelverket för avgiftsfinansiering av myndighetsutövning bör ses över.

I motion 2015/16:2963 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M) anser motionärerna att det är orimligt att en liten lanthandel måste betala samma kostnad för tillsyn som stormarknader. En översyn bör därför göras så att tillsynskostnaderna är proportionerligt utformade.

I motion 2015/16:2972 av Penilla Gunther (KD) vill motionären att det görs en översyn av kriterierna för kommunala tillsynsavgifter för tvätteribranschen, hur tvätterier klassificeras och att branschens kontanthantering och omsättning ses över, bl.a. för att få en större jämlikhet över landet (yrkandena 1 och 2).

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om kommunala tillsynsavgifter, senast i betänkande 2014/15:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet ansåg utskottet att det var helt i enlighet med regelverket att tillsynsmyndigheter tar ut en tillsynsavgift eller en kontrollavgift utan att en kontroll på plats nödvändigtvis har skett. När det gäller den kommunala utformningen av avgifter för livsmedelskontroll hänvisade utskottet till Statskontorets utredning om avgiftsfinansieringen av den offentliga livsmedelskontrollen, som skulle slutredovisas senast den 30 juni 2015. Utskottet avslag mot den bakgrunden samtliga motionsyrkanden.

När det gäller kontanthantering och omsättning inom tvätteribranschen och dess eventuella hantering av svarta pengar har skatteutskottet tidigare behandlat liknande motionsyrkanden. I betänkande 2014/15:SkU20 Skatteförfarande och folkbokföring behandlades bl.a. frågor om företag som inte betalar skatter och avgifter på rätt sätt och om svarta pengar. I betänkandet framhöll utskottet vikten av att skattereglerna har en utformning som stärker medborgarnas förtroende för skattesystemet och underlättar för individen att göra rätt för sig. Skattefelet ska begränsas och skattebrott, skattefusk och skatteundandragande motverkas samtidigt som målet om en minskad administrativ börda för företagen måste beaktas. Skattesystemet måste uppfattas som legitimt därför att det finansierar bra offentlig verksamhet som människor vill betala för. Skattereglerna ska uppmuntra långsiktigt företagande i Sverige. Företag som verkar i Sverige ska göra rätt för sig. Utskottet konstaterade också att det pågår ett aktivt arbete på flera olika fronter som är inriktat på att komma till rätta med alla former av skattefusk och svartarbete, varför samtliga motionsyrkanden avstyrktes.

Kompletterande information

I juni 2015 överlämnade Statskontoret rapporten Avgifter i livsmedelskontrollen – Förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering (2015:17). Enligt rapporten brister nuvarande avgiftsmodell både i begriplighet och legitimitet. Av rapporten framgår bl.a. att kommunerna inte alltid utförde de kontroller som de borde göra enligt lagstiftningen och de egna riskbedömningarna, samt att det finns stora variationer mellan timtaxor och riskklassning. Statskontoret anser bl.a. att förhandsbetalning innebär pedagogiska problem och att som i dag betala för en kontroll som utförs långt senare riskerar att undergräva legitimiteten för avgifterna. I rapporten lämnar Statskontoret ett antal förslag för att förbättra systemet för avgiftsfinansiering, bl.a. föreslås att efterhandsbetalning möjliggörs.

Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Kommunal tillsyn

Enligt 27 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) får kommuner ta ut avgift för tillsyn. Hur stor avgift som ska tas ut beslutas av kommunfullmäktige. Enligt uppgifter från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ska den avgift eller taxa som en kommun tar ut för att täcka kostnaderna för tillsyn och kontroll vara så rättvis som möjligt. Enligt kommunallagen ska alla behandlas lika, vilket enligt SKL i detta fall betyder att alla som har liknande verksamhet med samma risker och sköter sina företag på samma sätt ska betala lika mycket i tillsynsavgift. Därför måste det finnas en taxa som ger möjlighet att bedöma hur stor risk ett företag utgör för människors hälsa och miljön. Taxan ska även kunna ta hänsyn till hur ägaren av ett företag sköter sin verksamhet för att undvika skador på hälsan och miljön. Att risken kan variera mellan olika företag och beroende på företagens egenkontroll förklarar enligt SKL varför avgiften kan variera mellan företag som bedriver liknande verksamheter.

Lagen (2007:592) om kassaregister m.m.

Den som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning måste sedan den 1 januari 2010 ha ett certifierat kassaregister. Till kontant betalning räknas även betalning med kontokort. Skatteverket får göra oannonserade kontrollbesök och ta ut en kontrollavgift på 10 000 kronor om kassaregister saknas, inte uppfyller föreskrifternas krav, inte är anmält i tid, uppgifterna i kassaregistret inte sparas, belopp inte slås in eller kunden inte får något kvitto. Om en ny överträdelse sker inom ett år är avgiften 20 000 kronor. Syftet med lagen är att skydda seriösa företagare inom kontanthandeln mot illojal konkurrens.

Skatteförfarandelagen (2011:1244)

I januari 2013 beslutade riksdagen att tvätteribranschen ska omfattas av kravet på att föra personalliggare enligt bestämmelserna i skatteförfarandelagen (prop. 2012/13:34, bet. 2012/13:SkU14, rskr. 2012/13:143). Det innebär att de berörda näringsidkarna löpande ska föra en personalliggare över de personer som är verksamma i verksamheten och att Skatteverket ska ha möjlighet att göra oannonserade kontrollbesök i verksamhetslokalen för att kontrollera personalliggaren. En kontrollavgift ska tas ut om skyldigheten inte fullgörs enligt närmare bestämmelser i skatteförfarandelagen. Syftet med krav på personalliggare är att motverka förekomsten av svart arbetskraft.

Utskottets ställningstagande

I likhet med vid tidigare behandling vill utskottet framhålla att det är helt i enlighet med regelverket att tillsynsmyndigheter tar ut en tillsynsavgift eller en kontrollavgift utan att en kontroll på plats nödvändigtvis har skett. Samtidigt kan utskottet notera att Statskontorets utredning pekar på ett antal brister med den nuvarande avgiftsmodellen och att ett antal förändringar föreslås när det gäller nuvarande avgiftsuttag. Utskottet vill därför avvakta regeringens beredning innan eventuella åtgärder vidtas.

När det gäller tvätteribranschen och dess kontanthantering och risken för svarta pengar vill finansutskottet i likhet med skatteutskottet framhålla vikten av att skatteregler har en utformning som stärker medborgarnas förtroende för skattesystemet och underlättar för individen att göra rätt för sig. Skattefelet ska begränsas och skattebrott, skattefusk och skatteundrandragande motverkas samtidigt som målet om en minskad administrativ börda för företagen måste beaktas. Skattesystemet måste uppfattas som legitimt därför att det finansierar bra offentlig verksamhet som människor vill betala för. Skattereglerna ska uppmuntra långsiktigt företagande i Sverige. Företag som verkar i Sverige ska göra rätt för sig. Finansutskottet kan också konstatera att det pågår ett aktivt arbete som är inriktat på att komma till rätta med alla former av skattefusk och svartarbete, t.ex. inom ramen för lagen om kassaregister och kravet på personalliggare inom tvätteribranschen.

Med det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Momskompensation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet och hänvisar till den fortsatta beredningen av Utredningen för ersättning till kommuner och landsting för s.k. dold mervärdesskatt.

Motionen

I motion 2015/16:730 av Niclas Malmberg (MP) anføres att regeringen bör utreda möjligheten att reglera de fristående skolornas moms-kostnader efter faktiska förhållanden i stället för efter schabloner.

Tidigare behandling

Finansutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om momskompensation, senast i betänkande 2012/13:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet vidhöll utskottet sin uppfattning om att när det gäller principerna för ersättning för mervärdesskatt måste en avvägning göras mellan behovet av ett helt rättvisande system och fördelarna med administrativ enkelhet. Det mest rättvisande vore att kompensera för de faktiska kostnaderna. Eftersom detta är administrativt krävande ansåg utskottet att 6 procents momsersättning är en rimlig schablon för faktiska mervärdeskostnader. Utskottet konstaterade också att Statskontoret gjort en översyn av 1 § förordningen (2005:811) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner och landsting. Översynen visade på att de procentsatser som anges i förordningen generellt sett är högre än de faktiska mervärdeskostnaderna. Samtidigt pekade översynen på vissa svårigheter och att bl.a. ytterligare analyser behövdes. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns något skäl att föreslå förändringar av storleken på momskompensationen, varför motionsyrkandet avstyrktes.

Kompletterande information

Översyn av ersättning till kommuner och landsting för s.k. dold mervärdesskatt (SOU 2015:93)

I mars 2014 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare för att se över den ersättning som kommuner, landsting, kommunförbund och samordningsförbund får för s.k. dold mervärdesskatt vid upphandling av eller bidragsgivning till verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg, utbildning och vid hyra av lokaler för vissa boendeformer (dir. 2014:48).

I oktober 2015 presenterade utredningen sitt slutbetänkande (SOU 2015:93). Utredningens bedömning är att det inte är lämpligt med differentierade schablonnivåer, bl.a. på grund av gränsdragningsproblem och ökad administrativ börda, varför den nuvarande ersättningen för dold mervärdesskatt även fortsättningsvis föreslås ges med en gemensam schablon för samtliga huvudområden. Den genomsnittliga ersättningsnivån beräknas av utredningen till 4,7 procent, varför en lämplig nivå enligt huvudregeln ansågs vara 5 procent. Nivån föreslås därför sänkas från nuvarande 6 procent till 5 procent. Vidare föreslås att nivån på den schablonersättning som ges för andelen lokalkostnad enligt 18/5-regeln ska sänkas från 18 procent till 16

procent för den andel som avser lokalkostnad och från 5 till 3 procent för resterande del. De nya schablonnivåerna i 1 § förordningen (2005:811) föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare behandling anser utskottet att när det gäller principerna för ersättning för mervärdesskatt måste en avvägning göras mellan behovet av ett helt rättvisande system och fördelarna med administrativ enkelhet. Det mest rättvisande vore att kompensera för de faktiska kostnaderna. Eftersom detta är administrativt krävande har utskottet tidigare ansett att 6 procents momsersättning är en rimlig schablon för faktiska mervärdeskostnader. Samtidigt kan utskottet notera att den utredning som haft i uppdrag att göra en översyn av den ersättning som kommuner, landsting, kommunförbund och samordningsförbund får för s.k. dold mervärdesskatt bl.a. föreslår en sänkt ersättningsnivå. Utskottet vill avvakta regeringens beredning av betänkandet innan andra eventuella åtgärder vidtas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Kommunal medfinansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om kommunal medfinansiering och hänvisar till den pågående utredningen som ser över lagen om kommunal redovisning och bl.a. kommunala bidrag till infrastruktur.

Motionen

I motion 2015/16:833 av Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S) vill motionärerna att det görs en översyn av redovisningslagen så att en kommunal medfinansiering av en annan kommuns infrastruktur får behandlas som en investering i stället för som i dag då den måste redovisas som en resultatpost.

Kompletterande information

I augusti 2014 tog regeringen beslut om att tillsätta en särskild utredare som ska se över lagen (1997:614) om kommunal redovisning (dir. 2014:124). Syftet med översynen är att åstadkomma en ändamålsenlig redovisningslagstiftning för kommuner och landsting. Utredaren ska bl.a. kartlägga tillämpningen av reglerna i redovisningslagstiftningen när det gäller bidrag till infrastruktur. Uppdraget ska redovisas senast den 30 mars 2016.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan notera att det redan tillsatts en utredning som bl.a. ska se över reglerna i redovisningslagstiftningen när det gäller bidrag till infrastruktur. Utskottet vill därför avvakta utredningens resultat innan eventuellt nya åtgärder vidtas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Kommunala bolag och deras konkurrenssituation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om kommunala bolag och deras konkurrenssituation. Utskottet hänvisar till befintlig lagstiftning som skapar förutsättningar för en effektiv konkurrens samt till den fortsatta beredningen av förslag från utredningen om en ny kommunallag.

Motionen

I motion 2015/16:2009 av Mattias Bäckström Johansson och Josef Fransson (båda SD) framför motionärerna att konkurrensvillkoren mellan svenska kommunalt ägda bolag och utländska offentligt ägda bolag kan medföra betydande konkurrenssnackdelar för svenska bolag. Motionärerna vill därför att det utreds hur kommunalt ägda bolag kan agera mer affärsmässigt på en internationellt konkurrenssatt marknad.

Kompletterande information

I mars 2015 lämnade Utredningen om en kommunallag för framtiden sitt slutbetänkande (SOU 2015:24). I betänkandet konstateras att den kommunala verksamheten har förändrats sedan den nuvarande kommunallagen trädde i kraft 1992, och samhället har genomgått stora förändringar samtidigt som globaliseringen och EU-medlemskapet påverkar den kommunala verksamheten. För att kommunallagen ska bidra till en mer professionell och effektiv kommunal verksamhet föreslås därför ett flertal förändringar i lagen. Bland annat föreslås att det ska tydliggöras att kommuner och landsting ska verka för konkurrensneutralitet och följa EU:s statsstödsregler. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Genom EU:s statsstödsregler sätts ramar för medlemsstaternas möjligheter att med offentliga medel kunna stödja en viss verksamhet. Det gäller också för Sverige. Reglerna finns i artiklarna 107–109 i EUF-fördraget (fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Där fastställs att statsstöd är förbjudet om det inte uppfyller vissa på förhand bestämda undantag. Syftet med reglerna är att se till att konkurrensen på EU:s inre marknad inte snedvrids. Enligt

uppgifter från Regeringskansliet har statsstödsreglerna varit till stor nytta för Sverige och för svensk ekonomi, t.ex. har EU-kommissionen under de senaste tio åren fattat 135 beslut om olagligt statsstöd. Totalt har kommissionen krävt tillbaka 14 miljarder euro från 20 medlemsstater (inte från Sverige), vilket beräknas motsvara ca 131 miljarder kronor i försämrad konkurrenskraft för svenska företag om reglerna inte hade funnits.

Förutsättningarna för konkurrens mellan offentliga och privata näringsverksamheter regleras i konkurrenslagen (2008:579). Enligt Konkurrensverket finns reglerna för att offentliga aktörer ofta har helt andra förutsättningar än privata företag. En kommun går t.ex. inte i konkurs utan har möjlighet att fortsätta att driva en säljverksamhet som kanske går med förlust. Den kan också sälja varor eller tjänster samtidigt som den har till uppgift att bevilja tillstånd till företag och konsumenter som agerar på samma marknad. Det gör att risken är stor för att konkurrensen snedvrids när offentliga aktörer säljer varor och tjänster i konkurrens med privata företag. Reglerna innebär att stat, kommun och landsting kan förbjudas att sälja varor eller tjänster på ett sätt som begränsar konkurrensen. Även uthyrning innefattas. Den som bryter mot förbudet kan bli tvungen att betala vite till staten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inte se att det i dag finns något skäl att tillsätta den utredning som motionären efterlyser. Den svenska konkurrenslagen, liksom EU:s konkurrensregler och statsstödsregler, skapar enligt utskottet förutsättningar för väl fungerande marknader och en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna, bl.a. genom att reglera villkoren för offentlig säljverksamhet som drivs i konkurrens med såväl privat som annan offentlig verksamhet. Dessutom kan utskottet notera att betänkandet från Utredningen om en kommunallag för framtiden för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utredningen föreslår ett flertal ändringar i kommunallagen för att den ska bidra till en mer professionell och effektiv kommunal verksamhet, bl.a. att det ska tydliggöras att kommuner och landsting ska verka för konkurrensneutralitet och följa EU:s statsstödsregler.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Teknik och innovationer inom välfärden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om teknik och innovationer inom välfärden. Utskottet hänvisar till det arbete som pågår inom kommuner, landsting och regioner med att stärka innovationsförmågan och till den kommande propositionen om forskning och innovation.

Jämför reservation 3 (M).

Motionerna

I motion 2015/16:734 av Anette Åkesson (M) vill motionären att det tas fram en nationell strategi för implementering av innovationer inom välfärdsteknologi i samarbete med kommuner och landsting.

I partimotion 2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) framhålls att modern teknik och innovationer kan medföra stora möjligheter för såväl brukare som utförare i välfärden. Mot den bakgrunden vill motionärerna se en samverkan mellan kommuner, landsting och regioner kring investeringar i it och att det tas fram en nationell strategi för att tillvarata innovationer i välfärdens verksamheter (yrkandena 20 och 22).

Kompletterande information

Stärkt innovationsförmåga i offentlig verksamhet 2015–2017

I januari 2015 presenterade Vinnova och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) en gemensam överenskommelse med syfte att stärka innovationsförmågan i den verksamhet som kommuner, landsting och regioner ansvarar för 2015–2017. Genom överenskommelsen stärker parterna sin samverkan och förutsättningarna för att med gemensamma insatser stödja innovations- och utvecklingsarbetet i offentlig verksamhet. Överenskommelsen innehåller ett arbetsprogram för konkreta insatser och aktiviteter. Kapaciteten för innovation ska främjas genom bl.a. innovationsslussar där medarbetares idéer fångas upp, testbäddar inom nya områden, spridning av erfarenheter, innovationsnätverk och ett nationellt centrum för offentlig innovation samt genom att stimulera efterfrågedriven innovation. SKL och Vinnova verkar också tillsammans till att välfärdsteknologi utvecklas, sprids och implementeras i hela landet.

Utveckling av innovations- och entreprenörskapsklimatet (dir. 2015:10)

I februari 2015 beslutade regeringen att tillsätta en utredare med uppdrag att identifiera hinder och möjligheter samt lämna förslag på åtgärder för att förbättra och utveckla innovations- och entreprenörskapsklimatet i Sverige. Den 11 november 2015 lämnade utredningen ett delbetänkande om de slutsatser den bedömde hade bäring på regeringens forsknings- och innovationspolitik, i enlighet med direktivet. I betänkandet föreslås bl.a. att det skapas incitament för samverkan, t.ex. anses att samverkan med offentlig sektor behöver utvecklas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2016.

Forsknings- och innovationsproposition

Regeringen avser att presentera en proposition inom detta område under hösten 2016.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det redan pågår ett omfattande arbete med att stärka innovationsförmågan inom kommuner, landsting och regioner. Dessutom väntas regeringen presentera en proposition om forskning och innovationer under hösten 2016. Utskottet vill därför avvakta resultaten av det arbete som pågår innan ytterligare åtgärder vidtas.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Kommunal utjämning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om att beräkna folkmängd som ett genomsnitt. Utskottet anser att konsekvenserna av förändringar i det kommunala utjämningssystemet är svåra att överblicka och att eventuella ändringar därför bör anstå tills nästa översyn av hela det kommunala utjämningssystemet.

Motionen

I motion 2015/16:3128 av Per Åsling (C) framhålls att kommuner missgynnas i det kommunala utjämningssystemet som en följd av att antalet invånare den 1 november utgör underlag vid beräkning av bidrag inom systemet. För en mer rättvis fördelning mellan kommunerna i utjämningssystemet vill motionären att befolkningen i stället beräknas som ett genomsnitt under året.

Kompletterande information

I 17 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning framgår att avgifter och bidrag beräknas på grundval av antalet folkbokförda invånare i en kommun eller i ett landsting den 1 november året före utjämningsåret.

Var en person är folkbokförd den 1 november året före beskattningsåret styr också i vilken kommun som personen ska betala skatt (65 kap. 3 § inkomstskattelagen).

För att uppgifterna om antalet folkbokförda ska vara så aktuella som möjligt vid beräkningen av bidrag och avgifter används enligt uppgifter från SKL och SCB uppgifter från den 1 november.

Utskottets ställningstagande

Syftet med det kommunala utjämningsystemet är att åstadkomma likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting att bedriva sina verksamheter. Systemet består bl.a. av inkomst- och kostnadsutjämning.

Samtliga parametrar som i dag används för att beräkna en kommuns eventuella bidrag eller avgift inom systemet utgår från faktiska uppgifter vid ett specifikt tillfälle. För inkomstutjämnningen 2016 används t.ex. folkmängden den 1 november 2015 och skatteunderlaget enligt taxeringen 2015 (inkomstår 2014). Det skatteunderlag som ligger till grund för inkomstutjämnningen 2016 avser därmed de individer som var folkbokförda i kommunen den 1 november 2013.

Även när det gäller kostnadsutjämnningen används uppgifter om befolkningen vid ett specifikt tillfälle. För 2016 är det uppgifter om befolkningen den 31 december 2014 som ligger till grund för beräkningen i kostnadsutjämnningen. Anledningen till det är att kommuner och landsting ska få information så tidigt som möjligt om kostnadsutjämnningen för kommande år. Kostnadsutjämnningen består också av fler delmodeller som ska beräknas jämfört med inkomstutjämnningen.

Det kommunala utjämningsystemet består således av flera olika delmodeller och parametrar och en förändring i systemet skulle kunna få stora konsekvenser för såväl kommuner som landsting. Eftersom det är svårt att få en fullständig bild över vilka dessa konsekvenser är anser utskottet att en förändring skulle kräva en utredning. Utskottet anser därför att eventuella ändringar i systemet bör anstå tills nästa översyn av hela det kommunala utjämningsystemet.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Reservationer

1. Valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter, punkt 1 (S, MP, V)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Hans Unander (S), Marie Granlund (S), Börje Vestlund (S) och Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1189 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 5,

2015/16:1461 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkande 1,

2015/16:1907 av Isabella Hökmark (M),

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 7,

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 1–7 och 10–15 samt

2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Välfärden är för viktig för att styras med kortsiktiga vinstintressen, och skattemedel ska användas till det de är avsedda för. Ingen vinst ska kunna tas ut på bekostnad av kvaliteten, utan kvaliteten ska vara hög och likvärdig oavsett om skattefinansierad verksamhet bedrivs i privat eller i offentlig regi. Vinstjakt som drivkraft hör inte hemma i välfärdssektorn.

En betydande andel av den offentligt finansierade välfärden bedrivs i dag av vinstdrivande företag. Det har bl.a. skapat problem i form av överetablering, ineffektivitet, segregation och brist på likvärdighet. Dessutom finns flera exempel på en försämrad kvalitet i dessa privata företag, bl.a. i form av en lägre personaltäthet i friskolor och på äldreboenden. Det leder till tuffa villkor för såväl personal som brukare. En förutsättning för att privata aktörer ska få verka inom välfärdssektorn ska vara att de tillhandahåller utbildning, vård eller omsorg av god kvalitet. Verksamheter i välfärden ska inte hanteras som verksamheter på vilken marknad som helst. På så sätt kan man höja kvaliteten, garantera en effektivare användning av skattemedel och säkerställa en mångfald av aktörer inom välfärden som ger en reell valfrihet för individen.

Som framgår av utskottets betänkande tillsatte regeringen den 5 mars 2015 en utredning med uppdrag att utreda ett nytt regelverk för offentlig finansiering av privat utförda välfärdstjänster (dir. 2015:22). Efter ett tillkännagivande från riksdagen om att utreda ett utvecklat och delvis nytt regelverk för säkerställande av valfrihet, mångfald och kvalitet vid utförande

av välfärdstjänster breddades den pågående utredningen genom ett tilläggsdirektiv (dir. 2015:108). Direktivet syftade bl.a. till att öka fokus på kvaliteten, utöka tillståndsplikten och säkra att lika villkor gäller för alla som bedriver välfärd. Utredningens uppdrag är brett och direktiven innehåller många konkreta uppdrag som spänner över en rad områden.

Vi anser att motionärernas yrkanden redan har tillgodosetts genom det tilläggsdirektiv som beslutades. Att redan nu ta beslut om åtgärder som för närvarande utreds anser vi inte är lämpligt. Utredningen måste få tid att göra sitt arbete innan beslut tas om det som utreds.

Vi anser att Välfärdsutredningens slutresultat och den pågående beredningen av Ägarprövningsutredningens slutbetänkande måste inväntas innan ställning och beslut tas om nya åtgärder.

2. Anställda inom den offentliga sektorn, punkt 4 (M)

av Maria Plass (M), Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M) och Ulf Kristersson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 16 och
avslår motion
2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Att klara kompetensförsörjningen inom välfärdens verksamheter är en komplex utmaning som inte har några enkla lösningar. För att få fler unga att vilja utbilda sig till och arbeta inom yrken i välfärden krävs en lång rad åtgärder, bl.a. måste utbildning och ansvar löna sig och vidareutbildning måste ge utdelning i framtida löneutveckling. Vidare bör en nationell strategi tas fram av offentliga och privata arbetsgivare och utbildningsanordnare som i samverkan identifierar kompetensbehov och vad som behöver göras för att möta utmaningen. För att klara kompetensförsörjningen bör regeringen också kartlägga och sprida goda exempel och modeller för hur man kan få fler äldre erfarna medarbetare i välfärdssektorn att vilja och kunna stanna kvar längre i sitt yrke.

Vi anser att riksdagen bör ge regeringen till känna vad som här anförs om kompetensförsörjningen inom välfärdens områden.

3. Teknik och innovationer inom välfärden, punkt 9 (M)

Av Ulf Kristersson (M), Maria Plass (M), Jörgen Andersson (M) och Jan Ericson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkandena 20 och 22 samt avslår motion

2015/16:734 av Anette Åkesson (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Modern teknik och innovationer kan medföra stora möjligheter för såväl brukare som medarbetare i välfärden. Om it och digitaliseringens möjligheter bättre tas till vara i välfärden finns det betydande möjligheter att förbättra kvaliteten, öka tillgängligheten och likvärdigheten. Regeringen bör därför bl.a. ta fram en nationell strategi för att kunna ta till vara innovationer inom hälso- och sjukvården, skolan och äldreomsorgen.

Vi anser att riksdagen bör ge regeringen till känna vad som här anförs om teknik och innovationer inom välfärden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:248 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bred parlamentarisk samling om hur en hållbar finansiering av välfärden för framtiden kan uppnås och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:730 av Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda de fristående skolornas momscompensation och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:734 av Anette Åkesson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för implementeringen av innovationer inom välfärdsteknologi i samarbete med kommuner och landsting som även tar fram förslag på incitamentsstruktur och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:778 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsynsavgifter för kommersiell service och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:833 av Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över redovisningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1189 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillvarata en mångfald av utövare inom välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1255 av Anette Åkesson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över det offentliga kommunala åtagandet inför kommande utmaningar gällande befolkningsutveckling och kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1279 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommun inte får ta ut tillsynsavgifter annat än i samband med tillsynsbesök och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1282 av Olle Felten (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändrade principer för avgiftsuttag för vissa myndighetstjänster och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1419 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att överväga ett regelverk för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1461 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillvarata en mångfald av utövare inom välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1686 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot kommunala avknoppningar av skolor och förskolor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1747 av Jörgen Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och utforma system för incitament som gynnar högre produktivitet i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1892 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa regelverket för avgiftsfinansiering av myndighetsutövning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1907 av Isabella Hökmark (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lag om valfrihet för alla och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1994 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda heltidstjänster till anställda inom offentliga sektorn och tillkännager detta för regeringen

2015/16:2009 av Mattias Bäckström Johansson och Josef Fransson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunalt ägda bolag som verkar på en internationellt konkurrensutsatt marknad ska kunna agera mer affärsmässigt på densamma, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2274 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnors företagande och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2963 av Jan R Andersson och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mindre servicenäringsars kringkostnader för tillsyn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2972 av Penilla Gunther (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av kriterierna och därmed tillhörande tillsynsavgifter för tvätteribranschen, för större jämlikhet över landet, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av kopplingen mellan klassificeringen av mindre tvätterier samt kontanthantering och omsättning inom tvätteribranschen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3074 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en generell tillståndsplikt oavsett utförare i välfärden införs och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att likvärdiga krav bör ställas på alla utförare i välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på och prövning av ägare och ledning i välfärden och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att denna prövning ska innebära en ägar- och ledningsprövning inom fristående verksamheter och prövning av anställd ledning i offentligägda verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att denna prövning bör omfatta allmänna lämplighetskrav, kunskaps- och kompetenskrav samt krav på ekonomisk uthållighet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på ekonomisk uthållighet bör omfatta bl.a. kapitalkrav i syfte att säkerställa långsiktighet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarpa sanktioner vid misskötsel av välfärdsverksamheter, t.ex. högre viten eller indragna tillstånd, och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättningsmodellerna i större utsträckning bör ha inslag av värdebaserad ersättning för att skapa tydligare koppling mellan kvalitet och ekonomisk ersättning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inom varje sektor i välfärden bör finnas vissa nationella enhetliga kvalitetsmått och krav där ansvaret för utformning och uppföljning åvilar en myndighet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta med olika former av kvalitetsgarantier i välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre krav på kvalitet i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge det lokala ledarskapet i välfärden goda förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att politiken ska lämna stort utrymme åt professionen inom välfärden när det gäller hur mål och kvalitetskrav ska nås och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få äldre erfarna medarbetare i välfärden att vilja och kunna stanna kvar längre i sin profession och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten, kommunerna, landstingen och regionerna ska samverka kring investeringar i it och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för att ta till vara innovationer i välfärdens verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3128 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olika åtgärder för att införa en rättvisare folkräkning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om valfrihet och mångfald inom välfärdssektorn och tillkännager detta för regeringen.